

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ของประชาชน

ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม
อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

People's Participation in Water Resource Preservation in Pong Ngam
Sub-district Administrative Organization, Mae Sai District,
Chiangrai Province

พรชัย บุญเรือง¹

ภาพจาก: <http://www.banmuang.co.th/wp-content/uploads/2012/08/13.003jpg.jpg>

* บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และศึกษาถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 382 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ผลการวิจัย พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุดสำหรับข้อที่ตอบถูกมากที่สุด ได้แก่ การปลูกป่าต้นน้ำเป็นการช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำอีกวิธีหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ การสร้างอ่างกักเก็บน้ำเป็นการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำให้กับประชาชน อันดับสามการปลูกพืชคลุมดินเป็นการลดการคายน้ำของน้ำผิวดิน ส่วนข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุด ได้แก่ น้ำที่ใช้แล้วจากครัวเรือนไม่สามารถนำมาใช้ได้อีก

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การดำเนินการ ส่วนด้านที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการประสานงาน

ข้อเสนอแนะต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านการปฐักษาหรือ ประชาชนในพื้นที่ให้ข้อเสนอแนะว่า ภายในชุมชนควรมีการประชุมร่วมกันเพื่อปฐักษาหรือเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเป็นประจำเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เห็นความสำคัญ เห็นความจำเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ เช่น การจัดทำฝายเก็บน้ำ การปลูกพืชคลุมดิน การปลูกป่าทดแทน การไม่ตัดไม้ทำลายป่า รวมทั้งการลดใช้สารเคมีในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

2. ด้านการประสานงาน ประชาชนในพื้นที่ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้นำชุมชนควรให้ความสำคัญกับการประสานงานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน รวมทั้งการประสานงานระหว่างประชาชนในพื้นที่ และในชุมชนควรตั้งตัวแทนในการอนุรักษ์น้ำ เพื่อเป็นตัวแทนในการติดต่อประสานงานการอนุรักษ์น้ำกับหน่วยงานภาครัฐ

3. ด้านการดำเนินการ ประชาชนในพื้นที่ให้ข้อเสนอแนะว่า ภายในชุมชนควรร่วมมือกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ไม่ว่าจะเป็นงานประเพณีสืบชะตาป่าน้ำ ดิน ถิ่นโป่งงาม ร่วมกิจกรรม การไม่ตัดไม้ทำลายป่า การร่วมกันปลูกต้นไม้ และการเลือกปลูกพืชที่ใช้น้ำในปริมาณน้อย ฯลฯ

4. ด้านการรับผลประโยชน์ ประชาชนในพื้นที่ให้ข้อเสนอแนะว่า ภายในชุมชนควรมีการรณรงค์ให้มีการใช้น้ำอย่างประหยัด และให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เพื่อให้มีน้ำอุปโภคบริโภคตลอดไป

*** Abstract**

The purposes of this study were: 1) to acquire the knowledge and understanding about water resource preservation; 2) to examine the people's participation in the preservation process; and 3) to find out the practical suggestions for water resource preservation to the people in Pong Ngam Sub-district Administrative Organization.

The population in this study included 382 participants who held residency in Pong Ngam Sub-district. A questionnaire was used as a means to obtain the data. The data was systematically calculated and reported through frequencies, percentage, mean, and standard deviation, while t-test and f-test were also used for comparison of the means.

The findings revealed that the people held high level of knowledge and understanding about water resource preservation. This fact has been observed through the scores of the correct answers by the participants. That is, tree planting, as one of the methods to preserve water resource, received the highest score. Building water reservoir for water supply in the community and planting cover crops for retaining humidity within the soil received subsequent scores respectively. However, recycling water from the house whole usage received the least score.

A moderate level of people's participation regarding the water resource preservation was also observed. Among the sub-domains, the benefits domain received the highest score, and the operation domain gained subsequent score. But, the coordination domain indicated the lowest score of the participation.

The findings revealed some practical suggestions for water resource preservation included:

1. Discussion domain, the community members suggested that community meeting should be regularly called upon for sharing ideas, raising awareness, and finding the common ground in the water resource preservation activities for the benefits of all parties. Such of those activities

included building water-check dam, planting cover crops, planting trees, avoiding the slash and burn behavior, and reducing the use of chemical substance in the agricultural activities.

2. Coordination domain, the community members suggested that the community leaders should pay more attention to bring the cooperation among different sectors including government units, community leader, and people in the community. In addition, the community should have the elected representatives working as a mechanism to coordinate with the government units about water resource preservation.

3. Operation domain, the community members suggested that the community should work in harmony to preserve the water resources through activities such as the Sueb Cha Ta Paa Nam Din Thin Pong Ngam Ceremony (The Prolong Life Ceremony of Forest, Water, Soil in Pong Ngam), the no-slash-and-burn activity, the tree planting activity, and the selection of crops consuming fewer amount of water.

4. Benefits domain, the community members suggested that water campaign should be promoted within the community to raise awareness about using water economically and effectively for sustainable supply of water.

* บทนำ

คนไทยมีความผูกพันกับสายน้ำมาช้านาน ชุมชนที่อาศัยใกล้ชิดกับแม่น้ำลำคลองสะท้อนภาพของวิถีความเป็นอยู่ของคนไทยได้อย่างชัดเจน แต่ทุกวันนี้สถานการณ์ของแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำต่างๆ ทั่วประเทศกำลังเผชิญกับปัญหาความเสื่อมโทรมทำให้ประมาณร้อยละ 29 เป็นแหล่งน้ำที่มีคุณภาพต่ำ และอีกประมาณร้อยละ 5 เป็นแหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ต่ำมากที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข

วิกฤตการณ์การขาดแคลนน้ำจากสาเหตุต่างๆ เช่น ความต้องการน้ำใช้ในกิจกรรมต่างๆ เช่น ความต้องการน้ำใช้ในกิจกรรมต่างๆ มีปริมาณเพิ่มสูงขึ้น ความสมดุลของทรัพยากรน้ำระหว่างฤดูแล้งและฤดูฝนไม่สมดุล รวมถึงการใช้น้ำในกิจกรรมต่างๆ ที่ขาดแผนการใช้ที่รัดกุมและเหมาะสม รวมทั้งขาดองค์กระดัชชาติที่จะเข้ามาบริหารจัดการแหล่งน้ำ ตลอดจนแหล่งน้ำที่มีอยู่ในปัจจุบันมีสภาพเสื่อมโทรม เน่าเสีย คุณภาพไม่เหมาะสมไม่สามารถนำมาใช้ได้ จากปัญหาที่กล่าวมานี้ เกิดจากสาเหตุหลายประการ ประกอบด้วย ปัญหาสภาพแหล่งต้นน้ำลำธารถูกทำลาย การบุกรุกทำลายแหล่งน้ำ ส่งผลให้พื้นที่ต้นน้ำลำธารอันเป็นแหล่งกำเนิดน้ำไม่สามารถดูดซับหรือชะลอน้ำไว้ในดิน เมื่อเกิดฝนตกหนักจึงทำให้มีน้ำไหลบ่าลงมาท่วมพื้นที่ตอนล่างอย่างรวดเร็วและรุนแรง ปัญหาสภาพน้ำท่วม เนื่องจากปริมาณน้ำฝนที่ตกชุก ในทุกๆ ภาคของประเทศมีปริมาณน้อยกว่าเกณฑ์เฉลี่ย โดยเฉพาะในภาคเหนือ ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีแนวโน้มลดลง ส่งผลให้ปริมาณน้ำท่ามีปริมาณลดลงไปด้วย ปัญหาการใช้น้ำและความต้องการน้ำเพิ่มขึ้นในทุกลุ่มน้ำ กิจกรรมต่างๆ ทั้งทางอุตสาหกรรม เกษตรกรรม อุปโภคและบริโภค การท่องเที่ยว ตลอดจนการพัฒนาด้านสังคมและวัฒนธรรมล้วนเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความต้องการใช้น้ำเพิ่มมากขึ้น และปัญหาการบุกรุกทำลายพื้นที่ชุ่มน้ำต่างๆ การขยายตัวของบ้านจัดสรร โรงงานอุตสาหกรรม การพัฒนาการคมนาคมขนส่ง โดยขาดการวางแผนก่อให้เกิดการบุกรุกทำลายพื้นที่ชุ่มน้ำหรืออาจทำให้มีการปนเปื้อนของสารพิษลงสู่แหล่งน้ำ (คลังปัญญาไทย. <http://www.panyathai.or.th>. 2554)

น้ำในแม่น้ำลำคลองต่างๆ มาจากน้ำฝน ลำน้จะมีปริมาณมากในช่วงฤดูฝน แต่ในช่วงฤดูอื่นๆ ปริมาณน้ำจะลดน้อยลง เนื่องจากสภาพความผันแปรของปริมาณน้ำฝน ลักษณะภูมิประเทศและโครงสร้างของดินจึงทำให้ปริมาณน้ำ

ที่มีอยู่ในแม่น้ำลำคลองของแต่ละแห่งแตกต่างกันออกไป ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำของแม่น้ำลำคลอง คือ ปัญหาน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก และน้ำน้อยไม่พอเพียงในฤดูแล้งอันเนื่องมาจากการตัดไม้ทำลายป่า นอกจากนี้ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ปัญหาน้ำเน่าเสียอันเนื่องมาจากการทิ้งขยะและของเสียสิ่งปฏิกูลลงสู่แหล่งน้ำ ทั้งนี้เพราะประชาชนโดยทั่วไปยังขาดความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ตลอดจนไม่ทราบถึงผลเสียที่เกิดจากการทำลายทรัพยากรน้ำ ทำให้ไม่ตระหนักถึงความจำเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ซึ่งนำไปสู่การใช้ทรัพยากรน้ำอย่างขาดความรอบคอบและความรับผิดชอบ (โกวิทย์ พวงงาม, 2536: 48) ซึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำนั้น จะต้องให้ประชาชนผู้ใช้แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำต่างๆ ได้ตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรน้ำ รู้จักการดูแลรักษาโดยส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ มีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบ รวมทั้งมีองค์กรชุมชนและอาสาสมัครในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรน้ำในท้องถิ่นของตน ดังนั้น การศึกษาถึงสภาพความเป็นไป ทักษะคิด ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในท้องถิ่นชุมชนต่างๆ ที่มีส่วนในการใช้ทรัพยากรน้ำในชุมชนของตน รวมทั้งการหาแนวทางที่จะทำให้ทุกคนในชุมชนหันมาใส่ใจ ช่วยกันดูแลและอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรน้ำในชุมชนอย่างจริงจังจึงเป็นสิ่งสำคัญในการแก้ไขปัญหานี้

ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่ที่มีประชาชนตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่จำนวน 12 หมู่บ้าน มีประชากรรวมทั้งหมด 8,368 คน จำนวน 2,146 ครัวเรือน มีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม รับจ้างทั่วไป รับราชการ ค้าขาย เป็นต้น ซึ่งประชาชนจะมีส่วนในการใช้ทรัพยากรน้ำซึ่งเป็นแหล่งน้ำลำธารที่เกิดจากป่าต้นกำเนิดอยู่บริเวณภูเขาทางด้านทิศตะวันตกของตำบลซึ่งเป็นแนวตะเข็บชายแดนกับสหภาพพม่า คือ ลำน้ำถ้ำและลำน้ำโป่ง มากน้อยแตกต่างกันไป ปัจจุบันมีการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างขาดความรู้ความรับผิดชอบ เช่น การทิ้งขยะลงไปในลำน้ำ และการปล่อยน้ำเสียในบ้านลงในลำน้ำเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการเน่าเสีย ปัญหาการขาดแคลนน้ำและปัญหาแหล่งน้ำตื้นเขิน เนื่องจากทุกๆ อาชีพมีการใช้ทรัพยากรน้ำร่วมกัน เพราะฉะนั้นจึงมีการใช้ทรัพยากรน้ำเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานต่างๆ เข้ามาประชาสัมพันธ์ รณรงค์เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำทำให้สามารถแก้ปัญหาได้บ้าง

แต่ก็ยังเกิดปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ อันมีสาเหตุมาจากการขาดความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่อีกด้วย (องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม, 2553: 13)

จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เกิดการอนุรักษ์และวางแผนทรัพยากรน้ำในชุมชนของตนเอง

ภาพจาก: <http://www.manager.co.th/asp-bin/Image.aspx?ID=1705843>

* วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

* ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
2. ทำให้ทราบถึงระดับความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

* สมมติฐานของการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

1. ประชาชนที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ แตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำแตกต่างกัน มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ แตกต่างกัน

* ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาของการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยผู้ศึกษาได้ปรับปรุงมาจากแนวคิดขั้นตอนการมีส่วนร่วมของอนุสรณ์ สุวรรณสทิศกร (2529: 25) มีดังนี้ การมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ การมีส่วนร่วมในการประสานงาน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จากการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ลำน้ำถ้ำ และลำน้ำโป่ง

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 8,368 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ อาชีพของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วยอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว อาชีพรับจ้างทั่วไป อาชีพเกษตรกรรม อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และอาชีพอื่นๆ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

*** วิธีดำเนินการวิจัย**

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 8,368 คน จาก 12 หมู่บ้าน และ 2,146 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการสุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane ณ ระดับความเชื่อมั่น 95%

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยในการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าถึงแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ให้มีความเป็นไปได้และเกิดประโยชน์มากที่สุด

2. สร้างแนวคำถามในการศึกษา โดยแนวคำถามจะมีเนื้อหาให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC อีกทั้งผู้ศึกษาได้ทำการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ข้อคำถามมีเนื้อหา มีความกระชับมากยิ่งขึ้น

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากร ซึ่งเป็นประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 30 คน จากนั้นใช้วิธีการทดสอบประมาณค่าความเที่ยงของเครื่องมือ โดยใช้สูตร Cronbach - α (สุมิล ดิรกานนท์, 2546: 139-140)

6. นำแบบสอบถามไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขออนุญาตรับรองจากคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เพื่อขอความร่วมมือกับผู้นำท้องถิ่นในการอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ในครั้งนี้ โดยการประมวลผลที่ได้จากแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยมีขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับที่ได้รับคืน

2. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) ใช้วิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) แล้วสรุปมาเป็นค่าร้อยละ (Percentage)

3. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีวิธีการให้คะแนนดังนี้ ตอบถูก ได้ 1 คะแนน ตอบผิด ได้ 0 คะแนน ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายและอธิบาย

* สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 46-55 ปี มีการศึกษาในระดับมัธยม/ปวช. ประกอบอาชีพเกษตรกร มีระดับรายได้ต่อเดือน ตั้งแต่ 5,001-10,000 บาท โดยอาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในระดับมาก ข้อที่มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด ได้แก่ การปลูกป่าต้นน้ำเป็นการช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ อีกวิธีหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ การสร้างอ่างกักเก็บน้ำ เป็นการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำให้กับประชาชน อันดับสาม การปลูกพืชคลุมดินเป็นการลดการคายน้ำของน้ำผิวดิน และการกักเก็บน้ำในฤดูฝนจะสามารถช่วยลดปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ น้ำที่ใช้แล้วจากครัวเรือนไม่สามารถนำมาใช้ได้

3. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการรับผลประโยชน์ รองลงมา ได้แก่ ด้านการดำเนินการ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการประสานงาน

4. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่าความแตกต่างระหว่างอาชีพของประชาชน มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย

จังหวัดเชียงราย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนความแตกต่างระหว่างความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชน ไม่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย แตกต่างกัน

5. ข้อเสนอแนะต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

* ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำแก่ประชาชนในพื้นที่ ผ่านทางสื่อต่างๆ ทั้งทางผู้นำหมู่บ้าน กลุ่มประชาคมหมู่บ้าน กลุ่มหรือองค์กรต่างๆ ในพื้นที่ เอกสาร วารสาร วิทยุกระจายเสียง อย่างสม่ำเสมอ เพราะการได้รับข่าวสารที่ถูกต้องเป็นสิ่งจำเป็น ทำให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจในเรื่องของน้ำที่ใช้จากครัวเรือนแล้วไม่สามารถนำไปใช้ได้อีก ประชาชนตอบถูกน้อยที่สุด ดังนั้นหากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว ก็จะส่งผลทำให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ดีต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และสามารถดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำได้อย่างถูกต้อง ยั่งยืน และมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากผลการวิจัยประชาชนมีบางข้อที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในระดับน้อย และเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในระดับปานกลาง ดังนั้นหากประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ จะทำให้ประชาชนและชุมชนสามารถตัดสินใจเลือกแนวทาง วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในชุมชนอย่างประหยัดและคุ้มค่า

2. ควรได้จัดการฝึกอบรมให้แก่กลุ่มผู้นำ ประชาชนในพื้นที่ ให้ทราบถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ทั้งด้านการปฎิภาหหรือ ด้านการประสานงาน ด้านการดำเนินการ และด้านการรับผลประโยชน์ ซึ่งจะทำให้ผู้นำชุมชน และ

ประชาชนในพื้นที่เกิดความรู้ และเกิดความมั่นใจในการให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3. คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานราชการ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ควรนำทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership) ในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ของ อำนาจ อนันต์ชัย (2528: 119) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership) ไว้ว่า การสร้างผู้นำจะช่วยให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจ เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ผลของการใช้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้น การสร้างผู้นำที่ดีย่อมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์น้ำ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. หน่วยงานราชการควรจัดให้มีกิจกรรมการอนุรักษ์น้ำร่วมกับประชาชน ในพื้นที่ให้มากยิ่งขึ้น เช่น การปลูกป่าทดแทน การร่วมใช้น้ำอย่างประหยัด ดูแล ติดตามตรวจสอบ และป้องกันการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในพื้นที่

5. ควรจัดสรรงบประมาณในการอนุรักษ์น้ำให้สอดคล้องกับความเป็นจริง ในปัจจุบัน ทั้งในการพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการป่าชุมชน โครงการประชาสัมพันธ์ให้คนในพื้นที่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

6. ควรมีการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ทั้งปัญหาที่เกิดจากภาครัฐ ปัญหาที่เกิดจากชุมชน และปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อม เพื่อให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

1. ศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่อาจมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้ำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งอาจจะเป็นการศึกษาถึงทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้ำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

2. ศึกษาถึงการสร้างแรงจูงใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้ำ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งอาจทำให้ผลการศึกษา มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. ศึกษาถึงปัญหาในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้ำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จะทำให้ทราบถึงข้อมูลที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้ำ เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้ำในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท ไชยเมือง. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ: กรณีศึกษาดำบลเวียง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม) เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
- คลังปัญญาไทย. ปัญหาการใช้น้ำ. (ออนไลน์) แหล่งที่มา: <http://www.panyathai.or.th>, 2554.
- สุวิมล ติรกานนท์. การใช้สถิติในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม. แผนพัฒนาดำบล. เชียงราย: องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม, 2553.